

Bazı Âyetlerin Anlamları ile İlgili Mülahazalar

Mevlüt GÜNGÖR

Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Önce, tek tek hepimizi, kendisine muhatap olarak kabul edip Kur'an gibi sözlerin en güzeli bir kitabı göndererek bizleri şerefliendiren, şimdi de böyle güzel bir vesile ile bize tekrar bir araya gelmeyi nasib eden, Yüce Rabbimize en içten hamdimizi arz ediyor ve O'nun kitabını bize en güzel bir şekilde anlatan, aktaran ilk, en yetkili ve en ehliyetli müfessir sevgili Peygamberimizi de salâtu selâm ve şükranla anıyoruz.

Ayrıca, böyle bir toplantıyı düşünüp planlayan ve şahsıma da bir konuşma fırsatı veren genç ilim adamlarımıza, bütün katılımcılara ve de bu güzel çalışma için ev sâhipliği yapan İlim Yayma Vakfı'nın değerli yöneticilerine ve bütün çalışanlarına da tebrik, takdir ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Değerli hâzırûn, Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi hepimizin üzerine olsun. Bu konuşmamda toplantımızın genel başlığı içinde bulunan 'Tefsir Usûlü'nün kendi çapında fiilî bir tatbikatını yaparak bazı âyetlerin mealleri ile ilgili kanâat ve tespitlerimi sizlerle paylaşıp sizlerin de bu anlatacaklarımla ilgili görüş ve düşüncelerinizden istifade etmek istiyorum.

Bakara 2/183-185

Bunlardan ilki yaklařmakta olduđumuz mübarek Ramazan ayı ve oruçla ilgili âyetlerdir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ {١٨٣}
 أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ
 مَسْكِينٍ فَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَن تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ {١٨٤}

“Ey iman edenler! Sizden öncekilere oruç farz kılındığı gibi size de farz kılındı. Umulur ki bu (görevinizi yerine getirmemekten) sakınırsınız. Oruç (Ramazan ayının) sayılı günlerindedir. Sizden kim (bu ayda) hasta veya yolcu olursa tutamadığı günler sayısınca diğer günlerde tutar. (Sağlıklı olduğu halde) Oruç tutmakta zorlananlara ise bir fakiri doyuracak kadar fidyeye gerekir. Kim bu fidyeyi gönüllü olarak fazla fazla verirse bu onun için daha iyidir. Ama oruç tutarsanız –eğer bilerseniz– bu sizin için en iyisidir.” Bakara 2/183-184

Kanaatimce içki ve fâiz gibi konularda olduğu gibi, oruç konusunda da tedricî bir yol takip edilmiştir. Oruca alışık olmayan o toplum için bu alıştırma sürecinde herhangi bir hastalığı olmadığı halde oruç tutmakta zorlanan kimselere başka bir seçenek daha getirilmiştir: O da bir fakiri bir gün doyuracak kadar fidyeye seçeneği olup bu fidyenin gönül hoşnutluğu ile fazla fazla verilmesinin daha iyi olduğu ayrıca belirtilmiş, ama âyetin sonunda da yine de en iyisinin oruç tutulması olduğu bilhassa vurgulanmıştır. Böylece insanlar oruç tutmaya yönlendirilmiş ve teşvik edilmişlerdir. Daha sonra inen müteakip âyette ise başlangıçtaki bu ihtiyaç durumu artık ortadan kaldırılmış ve sağlıklı olarak Ramazan ayına kavuşan herkesin oruç tutması emredilmiştir. Hasta ve yolcular için olan kolaylık ise aynen bırakıldığı için o kısım bu âyette bir kere daha tekrar edilmiştir:

شَهْرَ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ فَمَن شَهِدَ مِنكُمُ الشَّهْرَ
 فَلْيُصِمْهُ وَمَن كَانَ مَّرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ {١٨٥}

“Ramazan ayı –ki o ayda insanlara yol gösterici, hidayeti ve doğruyu yanlış birbirinden ayırt edip açıklayıcı olarak Kur’an indirilmiştir.– İşte artık kim o aya (sağlıklı ve mukim olarak) erişirse orucunu tutsun. Kim de hasta olur yahut bir yolculuk durumunda olursa başka günlerde oruç tutsun. Allah sizin için kolaylık ister, güçlük istemez.”

Bu durumun farkına varamayan veya burada vuku bulan neshi kabul etmeyen tercümelerde ise, çelişkili ifadeler ortaya çıkmaktadır. Söz gelimi وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ ifadesine fiilin başına bir “لا” takdir ederek “ağır bir hastalık ve ileri yaşlılıktan dolayı oruç tutamayacak durumda olanlar” mânasını verenler olmuş, ama bu mâna âyetin devamındaki “eğer oruç tutarsanız sizin için daha iyidir” ifadesiyle ters düşmüştür. Elbette Yüce Allah bu durumda olanlar için bu daha iyidir demeyecektir. Çünkü müteâkip âyette buyrulduğu gibi O, kulları için kolaylığı ister, zorluğu istemez. Aynı şekilde başka bir âyette de buyrulduğu gibi Allah dinde müminlere takatlerini aşan hiçbir zorluk emretmemiştir.¹

“Ama oruç tutarsanız –eğer bilerseniz– bu sizin için en iyisidir” ifadesini üç cümle yukarıya ile ilişkilendirerek hasta ve yolcular eğer oruç tutarlarsa kendileri için daha iyi olur anlamında değerlendirmenin ise –makul bir delile dayanmayan– zorlama bir yorum olduğu kanaatindeyiz.

En’âm 6/25

İkinci olarak En’âm sûresinin 25.inci âyeti üzerinde durmak istiyorum:

وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِنْ يَرَوْا كَلِمًا آيَةً لَا يُؤْمِنُوا بِهَا حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوكَ يُجَادِلُونَكَ يَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ {٢٥}

“Onlardan seni (Kur’an okurken) dinleyenler de vardır. Fakat onlar onu anlarlar diye (!)² Biz kalplerinin üstüne perdeler, kulaklarına da bir ağırlık koyduk! Onlar (çeşitli üslup ve muhtevadaki) her türlü âyeti görseler bile yine de ona inanmazlar. Hatta o kâfirler sana geldiklerinde: ‘Bu Kur’an eskilerin masallarından başka bir şey değildir’ diyerek seninle tartışırlar.”

Âyette aslında müşriklerin Kur’an’a karşı ne kadar ön yargılı oldukları anlatılmaktadır. Onların bu ön yargıları kalpleri üzerindeki görünmeyen perdeler ve kulaklarındaki ağır işitmeye benzetilmiştir.³ Kendilerindeki zamanla iyice kökleşmiş bu ön yargıyı temsili olarak anlatan bu “perdeler”i ve kulak-

¹ Hac 22/78: “وَمَا جَعَلْ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ”

² Buradaki olumsuzluğu sözlü kinayeli anlatımda telaffuzdaki bir vurgu ile belirtmek mümkündür. Bunu işaretle de belirtmeye çalıştık. Onun yerine metinde olmayan bir “لا” yı koymayı uygun bulmuyoruz.

³ Bu benzetme şu âyette açıkça belirtilmiştir: Lokman 31/7

وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَكُنَّا مُسْتَكْبِرِينَ كَانَتْ لَمْ يَسْمَعُهَا كَأَنَّ فِي آذَانِهِ وَقْرًا فَنَسُوهُ بِعَذَابِ الْإِيمِ

“Öna âyetlerimiz okunduğu zaman sanki onları hiç işitmemiş, sanki kulaklarında ağırlık varmış gibi büyüklük taslayarak arkasını döner. Onu can yakıcı bir azap ile müjdele!”

larındaki “ağırılık”ı isteyen ve bundan memnun olanlar aslında onlardır; ama bunları yaratan Allah olduğu için Yüce Allah burada yaratıcı ağızyla “onları biz koyduk” ifâdesini kullanmıştır. Hiç şüphesiz, bu ön yargılar onların kendi irade ve istekleri doğrultusunda ve Kur’an’a karşı takındıkları inatçı ve ısrarlı inkârları sebebi ile zaman içinde doğal olarak oluşup katılmış ve artık hiç aksini düşünemez hale gelmişlerdir.

Bu durum şu âyette bizzat onların kendi ifadeleri ile şöyle ortaya çıkmaktadır:

وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِيْ اَكْتَةٍ مِّمَّا تَدْعُوْنَا اِلَيْهِ وَفِيْ اٰذَانِنَا وَقْرٌ وَمِنْ بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ فَاَعْمَلْ اِنَّا عَامِلُوْنَ {٥}

“Onlar şöyle dediler: (Ey Muhammed !) senin bizi davet ettiğin şeylere karşı kalplerimiz kılıflar içinde, kulaklarımızda da bir ağırılık var. Ayrıca seninle bizim aramızda da bir perde var. (Sen bizden hiç kimseyi koparamazsın! İşte sana hodri meydan!) Sen de çalış biz de muhakkak çalışıyoruz! (Sonunda kim galip gelecek göreceksin!)”⁴

Bu durum da ilgili âyetlerin bir arada mütâlaa edilmesinin Kur’an’ı anlama bakımından ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Beyyine 98/1-3

Burada üzerinde durmak istediğim bir başka âyet grubu da Beyyine sûresinin ilk 3 âyetidir. Bu üç âyet tek bir cümle oluşturmaktadır:

لَمْ يَكُنِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِيْنَ مُنْفَكِّيْنَ حَتَّى تَاتِيَهُمُ النَّبِيَّةُ {١} رَسُوْلٌ مِنَ اللّٰهِ يَتْلُوْا صُحُفًا مُّطَهَّرَةً {٢} فِيْهَا كُتُبٌ قَيِّمَةٌ {٣}

“İnanmayanlar, yani ehli kitap ve müşrikler kendilerine apaçık bir delil yani, içinde değerli hükümler bulunan tertemiz sayfaları okuyan Allah’tan gelen bir elçi (Muhammed as.) gelmedikçe küfürlerinden kopacak değillerdi.”

Birinci âyette geçen “من” e bizim yaptığımız gibi beyâniyye⁵ anlamı verilmediği takdirde ehli kitaptan ve müşriklerden küfür içinde olmayanlar da varmış

⁴ Fussilet 41/5; Benzeri âyetler için bkz. Nisâ 4/155;

فِيْمَا نَقَضِهِمْ مِّيقَاتِهِمْ وَكُفْرِهِمْ بآيَاتِ اللّٰهِ وَقَتْلِهِمُ الْاَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ طَبَعَ اللّٰهُ عَلَيْنَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوْنَ اِلَّا قَلِيْلًا
Bakara 2/87-88:

وَلَقَدْ اَتَيْنَا مُوسٰى الْكِتٰبَ وَقَفَيْنَا مِنْ بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ وَاَتَيْنَا عِيْسٰى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنٰتِ وَاٰدٰنَاهُ رُوحَ الْقُدُسِ اَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُوْلٌ بِمَا لَا تَهْوٰى اَنْفُسَكُمْ اسْتَكْبَرْتُمْ فَرِيْقًا كَذَبْتُمْ وَفَرِيْقًا تَقْتُلُوْنَ {٨٧} وَقَالُوْا قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ لَعْنَةُ اللّٰهِ بِكُفْرِهِمْ قَلِيْلًا مَا يُؤْمِنُوْنَ {٨٨}

⁵ Beyâniyye min’inin oynadığı rol şu âyette daha açık bir şekilde görülür:

Hac 22/30: فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْاَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّوْرِ “O pisliklerden yani putlardan uzak durun ve yalan sözden de kaçınm.”

gibi bir anlam çıkmaktadır. Halbuki Kur'an'a göre bu iki gurubun her ikisi de küfür içindedir.⁶ Bu sebeple her iki gurup da yeni kitaba ve yeni Peygambere iman etmeye ve onlara uymaya davet edilmiştir. Aslında hem ehli kitap hem de müşrikler yeni bir kitap ve yeni bir peygamber beklentisi içinde idiler.⁷ Bu gösteriyor ki onlar da aslında içinde buldukları durumdan rahatsız idiler. Fakat ehli kitap yeni peygamber kendi ırklarından gelmediği için onu çekememişler. Müşrikler de peygamberliğin içlerinden daha büyük bir adama gelmesi gerektiğini söyleyerek Hz. Peygamber'i çekemediklerini göstermişlerdir.⁸

Ayrıca burada 3. âyette geçen: “كُتُبٌ” kelimesine akla ilk gelen “kitaplar” mânasını verenlere rastlanmaktadır. Doğrusu ise “hükümler” anlamıdır. Çünkü sahifeler içinde kitapların olması söz konusu olamaz.

Bakara 2/62

Üzerinde tartışılan âyetlerden birisi de Bakara 2/62 âyetidir:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَى وَالصَّابِئِينَ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ {٦٢}

“Şüphesiz ki iman edenler (yani kendilerine müslümanım diyenler), yahudiler, hıristiyanlar ve sabîilerden kim Allah'a ve âhiret gününe ... inanır ve sâlih amellerde bulunursa onların mükafatları Rableri katındadır, onlara korku yoktur ve onlar (âhirette) mahzun da olmayacaklardır.”

Bu âyet özellikle Allah'a ve âhirete inanan ve kendilerine göre amel-i sâlih dedikleri bazı ameller yapan yahudi ve hıristiyanların da cennete girebileceklerini iddia edenler tarafından delil olarak kullanılmaktadır. Fakat âyet üze-

⁶ Mâide 5/17: لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ

Mâide 5/72:

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَقَالَ الْمَسِيحُ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ {٧٢}

Mâide 5/73:

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَلَاثَةٌ ثَلَاثَةٌ وَمَنْ مِنْ آلِهِ إِلَّا إِلَهٌ وَاحِدٌ وَإِنْ لَمْ يَنْتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ {٧٣}

⁷ Ehl-i Kitap için bkz. Bakara 2/89:

وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكَافِرِينَ {٨٩}

Müşrikler için bkz. Sâffât 37/167-170:

وَإِنْ كَانُوا لَيَقُولُونَ {١٦٧} لَوْ أَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرًا مِنَ الْأُولَى {١٦٨} لَكُنَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ {١٦٩} فَكَفَرُوا بِهِ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ {١٧٠}

Furkân 35/42:

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَنْ جَاءَهُمْ نَذِيرٌ لِيَكُونُنَّ أَهْدَى مِنَ إِحْدَى الْأُمَمِ فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ مَا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُورًا

⁸ Zuhruf 43/31-32: وَأَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ مِّنَ الْقُرَيْشِيِّ عَظِيمٍ {٣١} أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَةَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ {٣٢}

rinde derinlemesine durulduğu ve iniş hedefi göz önünde bulundurulduğu zaman durumun hiç de buna müsait olmadığını görmek mümkündür.

Çünkü bu âyet, aslında bütün inanç gruplarının hepsinin cenneti kendisine aitmiş gibi görmesine bir cevap olarak inmiştir. Yüce Allah kendilerine müminim, müslümanım diyenler⁹ de dahil olmak üzere, yahudi veya hıristiyan olsun¹⁰ sabîi olsun zikredilen şartları yerine getiren herkesin cennete girebileceğini ifâde etmiştir.

Yalnız O, burada bir özet yaptığı için imanın şartlarından sadece ikisini zikretmiş, yapılacak kulluk görevlerini de “amel-i sâlih” ismi altında toplamıştır. Bu demek değildir ki imanın şartları sadece Allah’a imanla âhirete imandan ibarettir. Çünkü Kur’an bir bütündür ve âyetler birbirini takviye edip tamamlar. O halde kurtuluşu isteyen bir kişi sadece Allah’a ve âhret gününe iman etmekle kalmayacak, O’nun meleklerine de kitaplarına da peygamberlerine de kaza kadere de iman edecektir. Aslında her Kur’an âyeti de bir iman unsurudur. Çünkü bir âyeti bile kabul edememek tamamını inkar etmek demektir.¹¹ Amel-i sâlih’in içini de bu bir Kur’an âyeti olduğuna göre yine Kur’an’ın kendisi dolduracaktır. O halde buraya da Kur’an’ın öngördüğü bütün emir ve yasakları girecektir.

Bir an âyetin ilk akla gelen zâhirî anlamına kapılıp sadece bu üç şartı yerine getiren bir yahudî ve hıristiyanın cennete kolayca girebileceğini kabul etsek bile, ortaya müthiş bir çelişki çıkacak ve sanki bunlar Allah’ın imtiyazlı kulları olup onlardan pek de fazla bir şey istenmediği gibi bir anlayış içine düşülecektir. Bu ise Yüce Allah’ın aynı zaman dilimi içinde yaşayan kullarını değerlendirmesinde sanki birbirinden farklı standartları olduğu gibi garip bir durum ortaya çıkacaktır. Bu ise Allah’ın eşsiz adâleti nazar-ı itibara alındığında düşünülemeyecek bir durumdur.

İhlâs 112/3

İhlâs sûresinin 3. âyeti de genel olarak yanlış tercüme edilmektedir. Doğrusu:

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ { ٣ }

“ O ne baba olmuştur ne de doğurulmuştur.” şeklinde olmalıdır

⁹ Çünkü “ben de müminim” diyenler içinde de aslında böyle olmayanlar mevcuttur: Bakara 2/8: وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ

¹⁰ Bakara 2/111: وَقَالُوا لَن يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَن كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَى تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ

¹¹ Bakara 2/85; Hicr 15/90-93

Buradaki “نَمْ يَلِدُ” filini lafzî bir tercüme ile “doğurmamıştır” şeklinde tercüme ettiğimiz zaman Türkçe açısından metinle anlatılmak istenene uygun düşmeyen bir anlam ortaya çıkmaktadır. Çünkü bir Türk bu ifâdeden sadece bir dişinin doğurmadığını yani henüz anne olmadığını anlar. Zira Türkçe’de “doğurmak” denince akla sadece “anne” gelmektedir. Arapça’da ise bu fiil baya da izâfe edilebilmektedir. Çünkü bir doğumun gerçekleşebilmesi için babanın da doğurgan yani kısır olmaması gerekir. Burada da Yüce Allah öncelikle baba olmayı reddetmek için bu fiili müzekker sigası ile kullanmıştır. O halde burada lafzî tercüme yapmak yerine asıl kastı ifâde etmek için “Baba olmamıştır” demek gerekmektedir.

Aynı durum Sâffât sûresi 152. âyeti için de söz konusudur. Burada da âyete geçen: “وَلَدَّ اللَّهُ” cümlesi pek çok mealde “Allah doğurdu.” şeklinde tercüme edilmiştir. Halbuki asıl kasıt Allah’ın hiçbir şekilde hiç kimsenin babası olmadığını ifade etmektir.

Tebbet 111/1-2

Yanlış tercümelere başka bir örnek de Tebbet sûresinden verebiliriz:

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ {١} مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ {٢}

“Ebû Lehebin iki eli kahrolsun, O, kahrolacak da. Onun malı ve bütün kazanımları ona hiçbir fayda vermeyecek.

Burada yapılan hata da “تَبَّ” ve “مَا أَغْنَىٰ” fiillerine lafzına bakılarak mazi, yani di-li geçmiş mânası verilmesidir. Halbuki Arapça’da bu siga mutlak gelecek için de kullanılabilir. Türkçemizde bile biz mutlaka olmasını düşündüğümüz bir iş için di-li geçmiş sigasını kullanarak “*sen bu işi oldu-bitti bil!*” deriz.

İşte burada da olmuş bir şey değil de ilerde gerçekleşecek bir olay haber verilmektedir. Çünkü Ebû Leheb’in peşinde koştuğu hedef olan Hz. Peygamber’in davetinin gelişmesine engel olmak hususundaki mağlubiyeti bu sürenin inişinden takriben 8 yıl sonra tescillenecektir. Ebû Leheb bu uğurda malını-mülkünü ve bütün kazanımlarını, nüfuzunu, makamını, mevkiini ve evlatlarını devreye sokacak¹² ama sonunda Bedir yenilgisinden sonra kahrından

¹² Bu davetin hedefine ulaşmaması için varını yoğunu ortaya koyanlar her devirde olacaktır. Ama her defasında yenilenler de onlar olacaktır. Bkz. Enfal 8/36: إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيُضِدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَسَيُنْفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ

amansız bir hastalığa yakalanıp kokusundan evladı bile yanına yaklaşamayan ve ücretle tutulan kişiler tarafından açılan bir çukura itile kakıla atılacaktır. Böylece Kur'an'ın geleceğe dair verdiği bir haber mucizevî bir şekilde gerçekteşmiş olacaktır. Bu fiiller mazi, yani di-li geçmiş sigasıyla tercüme edildiğinde ise hem sürenin iniş sürecindeki fiilî duruma uygun düşmeyen bir mâna verilmiş olacak hem de okuyucunun bu mucizevî ifâdeden hiç haberi bile olmayacaktır.

Bu duruma göre bu iki âyetin geniş bir mealini şöyle verebiliriz:

“**Ebû Lehebin iki eli kahrolsun, O, kahrolacak da.** (Çünkü sonunda o yenilecek. Evet O, her şeyini malını mülkünü ve bütün müktesebâtını Hz. Peygamberin başarısız olması için ortaya koyacak ama) **Onun malı ve diğer bütün kazanımları** (bu uğurda) **ona hiçbir fayda vermeyecek.** (Çünkü sonuçta mağlup olan o olacak ve hedefine ulaşmadan bu dünyayı terk edip gidecektir.)”

Sonuç olarak bu örneklerden hareketle başarılı bir meal çalışması için daima řu hususlara da dikkat etmemiz gerektiği ortaya çıkmaktadır:

Metin içindeki tutarlılığı daima göz önünde bulundurmak,

Âyetlerin iniş sürecindeki uygulamasını nazar-ı dikkate almak,

Tercüme yaparken hedef dilin dil özelliklerine dikkat etmek,

Aynı konuyu farklı açılardan ifade eden âyetleri bir arada mütalaa ederek anlamlandırmalarda bulunmak,

Âyetin indiği ortamı ve şartları dikkate almak.

Bu görüşlerimi takdirlerinize arz eder, değerlendirmelerinize şimdiden teşekkür eder, beni sabırla dinlediğiniz için hepinize tekrar en içten selam sevgi ve saygılarımı sunarım.